

Tips för "Kontakt och samspel"

Förslag på hemsidor:

www.autism.se
www.autismforum.se
www.fub.se
www.habilitering.nu
www.mfd.se
www.hjarnkraft.nu
www.hi.se
www.likaunika.org
www.rbu.se
www.socialstyrelsen.se/ovanligadiagnoser
www.trollreda.se
www.papunet.net

Förslag på litteratur/film:

Vad är AKK?

av Boel Heister Trygg, Pernille Holck, m.fl.
Kortfattat beskrivning av AKK, alternativ och kompletterande kommunikation. Till exempel vilka brukarna är, varför AKK behövs och när man börjar med AKK. Litteraturtips och adresser till regionala kommunikationscentra ingår också.
Beställs från Hjälpmedelsinstitutet (HI) hemsida www.hi.se

Autism; relationer och sexualitet

- av Gunilla Gerland
Författaren har föreläst och spridit kunskap om autism och Aspergers syndrom till många. En mängd frågor som hon fått har lett till att hon, med stor respekt för alla berörda, skrivit Autism: relationer och sexualitet, som är den första boken i ämnet och därför av ett oerhört stort intresse för många. Kan beställas från Riksföreningen Autisms hemsida www.autism.se

Boendestödsboken - vuxna med autismspektrumtillstånd

av Anna Sjölund & Susanne Bejerot
Boken är ett praktiskt verktyg för personal som arbetar med vuxna personer med autismspektrumtillstånd. Den ska ses som en vägledning.
Kan beställas från Riksföreningen Autisms hemsida www.autism.se

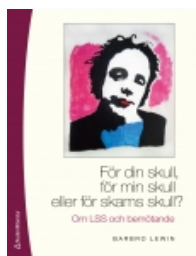
Från idiot till medborgare 1 & 2 dokumentärfilmer producerad av

Klarsyn AB på uppdrag av Stockholms stad.
De två dokumentärfilmerna skildrar hur omsorgen om personer med intellektuella funktionshinder utvecklats från 1800-talets mitt till 2000-talet.
Till filmerna finns även två diskussionsmaterial att ladda ner.
Beställs från Intra via Carpes hemsida www.projektcarpe.se

Får jag lov? - om sexualitet och kärlek i den nya generationen unga med utvecklingsstörning av Lotta Löfgren-Mårtensson

Avhandlingen är en etnografisk studie som baseras på dansobservationer och intervjuer med unga med utvecklingsstörning, personal och anhöriga. Studien beskriver och analyserar både ungdomarnas drömmar och erfarenheter och omgivningens ambivalens och dilemman. Resultaten beskrivs kortfattat i ett abstract. Kan beställas från Bokus www.bokus.se

För din skull, för min skull eller för skams skull?

Om LSS och bemötande av Barbro Lewin

Boken handlar om LSS värdegrund och hur man kan tänka kring den. Den sig främst till utbildningar inom socialt arbete och omvårdnad, samt till personal i LSS-verksamhet. Kan beställas via Adlibris www.adlibris.se

Grepp om livet - en väg till begåvningsstöd del 1 & 2

av Elisabet Lindström & Birgitta Wennberg

Vänder sig till de arbetar med vuxna med utvecklingsstörning. Alla har rätt till ett självständigt liv. Det är därför viktigt att analysera behovet av stöd. Här erbjuds en metod för att ta reda på vilka svårigheter många har i sin vardag.

Beställs från Hjälpmedelsinstitutet (HI) hemsida www.hi.se

Handbok i konsten att byta gardiner

Stiftelsen Trygghetsfonden för kommuner och landsting. Anställda i gruppboheter och daglig verksamhet har samlat sina erfarenheter. Många goda råd om hur man förbättrar arbetet med stöd och service. Finns att låna via Libris www.libris.kb.se

Hur förstår vi och varför? ala-rapport 29/431.

av Kerstin Göransson och Annika Wallgren

Ett häfte om begåvning och begåvningsutveckling

Beställs från Ala, www.ala.fub.se/

Hur förståelsen av verkligheten utvecklas ala-rapport 29/407

av Kerstin Göransson

Här redogörs för begåvningshandikappet och dess betydelse för verklighetsuppfattningen. Utvecklingen av rums-, tids-, kvantitets-, kvalitets- och orsaksuppfattningen beskrivs med hjälp av konkreta exempel från den begåvningshandikappades vardag. Beställs från Ala, www.ala.fub.se

Hur man möter människor i sorg

av Gurli Fyhr

Under 25 års yrkesverksamhet har Gurli Fyhr arbetat med människor i sorg. Hon har under de senaste 15 åren arbetat fram en modell för ett bemötande som stöttar sorgens ömtåliga processer. Syftet är att öka beredskapen, lyhördheten och skickligheten i att möta människor som sörjer. De enkla och säkra riktlinjerna ger stöd och trygghet till både lekmän och yrkesmänniskor, oavsett tidigare kunskaper. Kan beställas via Adlibris www.adlibris.se

Jag vill ha blå läsk - en film

Filmen handlar om fem barn och ungdomar med autism på olika utvecklingsnivåer och hur man kan stimulera och lära ut spontan bildkommunikation. Den visar hur man kan öka kunskapen om kommunikationsträning och framför allt betydelsen av bilden som ett sätt att öka och uppmuntra elever med autism att också kommunicera till oss. Kan beställas från Riksföreningen Autisms hemsida www.autism.se

Jobba som personlig assistent

av Carola Lindström

Det här är en bok för den som är eller ska bli personlig assistent. Yrket är omväxlande och roligt, men kan också vara svårt. Det är ofta ett fritt och varierande arbete, vilket ställer stora krav på lyhördhet och flexibilitet. Den här boken är till för att ge värdefull vägledning och att underlätta det dagliga arbetet. Kan beställas via Adlibris www.adlibris.se

Medicinsk omvårdnad vid svåra flerfunktionshinder

av Ann-Kristin Ölund

En handbok som beskriver den medicinska omvårdnaden om personer med svåra flerfunktionshinder. Den tar upp symtom på olika problem, vilka behandlingsalternativ som finns och hur den praktiska omvårdnaden går till. Kan beställas via Gothias förlag www.gothiafortbildning.se

Ninjakoll

Filmen är ett läromedel om vad det innebär att ha en utvecklingsstörning. Ninjakoll är resultatet av ett samarbete mellan FUB:s Stiftelse ala, Riksförbundet FUB och U.N.G (Ungdom, Nätverk. Grupp), en enhet inom habiliteringen i Stockholms läns landsting. Beställs via FUBs hemsida www.fub.se

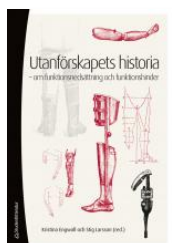
Nya omsorgsboken

- en bok om människor med begåvningsmässiga funktionshinder

av Lena Söderman, Sivert Antonson

Omsorgsboken blev från första stund en uppskattad bok, som under årens lopp har reviderats ett flertal gånger. Den lämpar sig i fortbildnings-sammanhang inom olika kommun- och landstingsverksamheter.

Kan beställas via Adlibris www.adlibris.se

Utanförskapets historia - om funktionsnedsättning och funktionshinder

Red. Stig Larsson och Kristina Engwall

Människor med funktionsnedsättningar och deras förhållanden har i allt väsentligt varit fördolda i förfluten tid. Därför bildades Handikapphistorisk förening i Sverige 1987. Inför 25-årsjubileet har föreningen med stöd av FAS Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, tagit initiativ till denna antologi.

Beställs från adlibris www.adlibris.se

Utvecklingsstörning och andra funktionshinder

av Lars-Erik Gotthard

Här beskrivs intellektuella, neuropsykiatriska och andra funktionshinder t.ex. Downs syndrom, adhd, cerebral pares och förvärvade hjärnskador samt samhällets olika stödinsatser och lagar som reglerar dem. I andra tryckningen (2010) finns tillägg och förändringar och nya lagtexter med.

Kan beställas via Adlibris www.adlibris.se

Se mig! Hör mig! Förstå mig! ala-rapport 97/959.

av Gunnel Winlund och Susanne Rosenström Bennhagen

Boken handlar om personer på tidig utvecklingsnivå, hur man kan möta och bemöta dessa personer på bästa sätt utifrån deras förmågor. Teori omvandlas till praktik genom talrika vardagsexempel.

Beställs från Ala, www.ala.fub.se

Välkommen: till dig som är ny i arbetet med stöd och service till personer med utvecklingsstörning.

av Hans Hallerfors

Ger de grundläggande kunskaperna som behövs för att arbeta med personer med utvecklingsstörning. Att sätta i händerna på den nyanställda.

Beställs via Intra, www.tidskriftenintra.se

Problemskapande beteende vid utvecklingsmässiga funktionshinder

av Bo Hejlskov Jørgensen

Problemskapande beteende stör det normala samspelet mellan människor, och förekommer ofta vid psykiska eller neuropsykiatriska störningar av olika slag. Det kan vara allt från relativt beskedliga tics till vredesutbrott, olydnad, självskadande beteende eller bisarrt uppträdande, och är ett stort problem i många pedagogiska verksamheter. Kan beställas från Bokus

www.bokus.se

Tips på länkar med mer info:

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

www.government.se/content/1/c6/10/19/18/516a2b36.pdf

FN:s barnkonvention

www.barnkonventionen.se/fns-konvention-for-barns-rattigheter/

Om AKK

www.habilitering.nu/center-kommunikativt-och-kognitivt-stod/kunskap-och-material/kommunikation

Om barn och kommunikation

www.mfd.se/publikationer/rapporter/lyssna-pa-barn-slutrapport-av-ett-spridningsuppdrag/
www.hso.se/Material/Barn-och-unga/

www.1177.se/Stockholm/Tema/Barn-och-foraldrar/Barn-i-varden/Barn-med-funktionsnedsattning/Intervju-Om-att-prata-med-barn-om-funktionsnedsattning-eller-sjukdom/

www.1177.se/Stockholm/Tema/Barn-och-foraldrar/Barn-i-varden/Barn-med-funktionsnedsattning/Berattelseboken/

Fakta om autism och aspergers syndrom

www.autism.se/content1.asp?nodeid=19407

www.autism.se/content1.asp?nodeid=19408

Om psykiska funktionsnedsättningar

www.bipolarna.se/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=192

Om missbruk

www.1177.se/Stockholm/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Alkohol-och-droger-riskbruk-och-missbruk/

Om Snoezelen

www.demenscentrum.se/Arbeta-med-demens/Metoder-och-arbetsatt/Snoezelenmetoden/

Om diabetes

www.1177.se/Stockholm/Sok/?q=diabetes

Om epilepsi

www.epilepsi.se

Om MS

www.ms-guiden.se/MS-guiden/

Om förvärvade hjärnskador

www.hjarnkraft.nu/sv/hjarnskador/typer_av_hjarnskador/forvarvade_hjarnskador

Förslag på diskussionsfrågor:

Historia och traditioner

- ❖ Vad har brukarna på vår enhet för historia och bakgrund? Har någon bott på institution? Kommer någon från ett annat land eller annan kultur? Vad har det för betydelse i det stöd/den assistans vi ger? Har vi tillräcklig kunskap för att bemöta brukarna utifrån deras behov?

Vanor och behov

- ❖ På vilket sätt arbetar vi enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och FN:s konvention om barns rättigheter? Ge exempel från vardagen!
- ❖ Vad har vi för rutiner för att lära känna nya brukare och deras behov?
- ❖ Hur kan vi bli ännu bättre på det?

Bemötande och förhållningssätt

- ❖ Läs tillsammans någon av artiklarna i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning eller FN:s konvention om barns rättigheter. Fundera sedan på hur vi arbetar enligt dessa? Ge exempel från vardagen?
- ❖ Får brukarna använda de förmågor de har?
- ❖ Finns en röd tråd i verksamheten mellan beslut, genomförandeplan, social journal, mål i genomförandeplanen och uppföljning? Ge exempel! Om inte, vad kan göras för att bli bättre på detta? Vad är viktigast?
- ❖ Hur arbetar vi med och följer upp mål?
- ❖ Vilka funktionsnedsättningar har de brukare vi träffar? Vad betyder det i praktiken? Ge tydliga exempel ("Kalle har en måttlig utvecklingsstörning, han säger alltid nej till saker han inte provat innan eftersom han inte vet vad det innebär.")
- ❖ Påverkar våra egna värderingar och normer hur vi bemöter brukarna? Ge exempel!
- ❖ Har vi rutiner och kunskap att hantera om någon blir svårt sjuk, eller avlider? Känner sig alla trygga i dessa?

Kommunikation

- ❖ På vilket sätt kommunicerar brukarna vi stödjer?
- ❖ Vilka svårigheter har brukarna med kommunikation? Ge exempel!
- ❖ Vilken hjälp till kommunikation får de?
- ❖ Behövs ytterligare stöd?
- ❖ Vad använder vi för kognitivt stöd till brukarna?
- ❖ Kan vi ge/har brukarna behov av mer kognitivt stöd? I så fall vad?

Psykisk sjukdom, missbruk och problemskapande beteende

- ❖ Har någon av brukarna missbruksproblem, psykisk ohälsa eller beteende som vi upplever som problemskapande?
- ❖ Har vi rätt kunskap och "verktyg" att stötta brukarna? Om inte, hur får vi det?